

KARDIOMIYOPATIYA TURLARI, MORFOLOGIYASI, YOSHGA NISBATAN BOG‘LIQLIGI

Xolto‘rayev Azizbek Abdumalik o‘g‘li.

Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti Termiz filiali talabasi.

azizbekxoltorayev1@gmail.com

+998957889928

Saidov Shoxrullo

Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti Termiz filiali

Tibbiy biologiya va gistologiya kafedrasida assistenti

Anatotsiya:

Kardiomiopatiya — yurak mushaklarining struktura va funksional o‘zgarishlari bilan bog‘liq kasalliklar guruhidir. Ushbu kasalliklar yurakning to‘g‘ri ishlashiga to‘sqinlik qilib, yurak etishmovchiligiga olib kelishi mumkin. Kardiomiopatiya turlari asosan dilatatsion, gipertrofik va restriktiv bo‘lib, har biri yurak mushagining turli morfologik o‘zgarishlari bilan namoyon bo‘ladi.

Dilatatsion kardiomiopatiyada yurak mushagi kengayadi, gipertrofik kardiomiopatiyada esa mushaklar qalinlashadi. Restriktiv kardiomiopatiyada esa yurakning elastikligi kamayib, qonning to‘liq olish imkoniyati cheklanadi. Yoshga nisbatan kardiomiopatiya o‘zgarishi ham muhim ahamiyatga ega. Bolalar va o‘smirlar orasida kardiomiopatiyaning genetik omillar bilan bog‘liq shakllari uchraydi, o‘rta yoshlarda esa stress va yurak-qon tomir kasalliklari omillari ko‘proq rol o‘ynaydi. Keksalar orasida esa bu kasallik ko‘proq metabolik o‘zgarishlar va mavjud yurak kasalliklari bilan bog‘liq bo‘ladi.

Ushbu maqolada kardiomiopatiyaning turlari, morfologiyasi va yoshga qarab o‘zgarishlari tahlil qilinadi. Tadqiqotlar kardiomiopatiyaning turli yosh guruhlaridagi farqlarini aniqlashda yordam beradi va ularning yanada samarali diagnostika va davolash usullarini ishlab chiqishda muhim o‘rin tutadi.

Kirish

Kardiomiopatiya — yurak mushaklarining strukturaviy va funktsional oʻzgarishlari bilan bogʻliq boʻlgan kasalliklar guruhi. Ushbu kasalliklar yurakning normal ish faoliyatini buzadi va koʻpincha yurak etishmovchiligiga olib keladi.

Kardiomiopatiyaning turlari va morfologiyasi tibbiyotda dolzarb masala hisoblanadi. Shu sababli, ularning yoshga nisbatan oʻzgarishi ham muhim ilmiy tadqiqot mavzusi hisoblanadi.

Kardiomiopatiya turlari

Dilatatsion kardiomiopatiya

Dilatatsion kardiomiopatiyada yurak mushagi kengayadi, bu esa yurakning qisqarish qobiliyatini pasaytiradi. Bu holat koʻpincha yurak yetishmovchiligiga olib keladi.

Gipertrofik kardiomiopatiya

Yurak mushagi qalinlashadi, ayniqsa, septum (yurakning oʻrtasidagi boʻshliq) qalinlashadi. Bu holat yurakning normal qon pompalash qobiliyatiga toʻsqinlik qiladi.

Restriktiv kardiomiopatiya

Yurak mushagi elastikligini yoʻqotadi, bu esa uning zichligini oshiradi. Natijada, yurakning toʻliq boʻshashishi va toʻliq qon olish imkoniyati cheklangan boʻladi.

Aralash shakllar

Baʼzan yuqoridagi turlar oʻzaro birlashib, aralash shakl hosil qiladi. Bu holatda bemorlar bir nechta simptomlarni bir vaqtning oʻzida boshdan kechirishi mumkin.

Marfologik oʻzgarishlar

Yiriklashish

Yurak mushagining yiriklashishi (dilatatsiya) kardiomiopatiya kasalligini koʻrsatadi. Bunda, asosan, yurakning chap qorinchasi kattalashadi.

Fibroz va nekroz

Yurak mushagidagi fibroz (toʻqimalarning borishi) va nekroz (toʻqima oʻlimi) oʻzgarishlari kardiomiopatiyaning morfologik belgilari sifatida koʻrinadi. Bu oʻzgarishlar yurakning normal ishlashini toʻsadi.

Gistologik xususiyatlar

Gistologik tekshiruvlar kardiomiopatiyaning genetik yoki immunologik sabablarini aniqlashda yordam beradi. Masalan, yurak mushagi hujayralaridagi o'zgarishlar kasallikning turini va dastlabki bosqichini aniqlashga yordam beradi.

Yoshga nisbatan bog'liqligi

Bolalar va o'smirlar

Kardiomiopatiya bolalar va o'smirlar orasida nisbatan kam uchraydi, lekin bu yosh guruhida kasallikning genetik sabablari ko'proq aniqlanadi.

O'rta yoshdagi bemorlar

O'rta yoshda (30-50 yosh) kardiomiopatiya o'zgacha rivojlanadi. Bu davrda kardiomiopatiya ko'proq stress, yuqori qon bosimi va yurakni yomon ishlatish sababli yuzaga keladi.

Keksalar

Keksalarda kardiomiopatiya ko'proq yurak-qon tomir kasalliklari bilan bog'liq bo'ladi. Ularning morfologiyasi, shuningdek, metabolik o'zgarishlar va genetik omillar bilan bog'liqdir.

Tahlil va muhokama

Yoshga qarab morfologik farqlar

Yoshga qarab kardiomiopatiyaning morfologik o'zgarishlari ham farq qiladi. Keksalarda yurak mushagi qalinlashuvi va qiyinchiliklar ko'proq uchraydi. Yoshlar esa ko'proq dilatatsion yoki gipertrofik kardiomiopatiyaga moyil bo'lishi mumkin.

Zamonaviy tadqiqotlardan misollar

Hozirgi kunda kardiomiopatiya va uning turli morfologik o'zgarishlarini tahlil qilish uchun genetik, biokimyoviy va histologik tadqiqotlar rivojlanmoqda. Bu tadqiqotlar yoshga qarab farqlarni aniqlashda yordam beradi.

Xulosa

Kardiomiopatiya, yurak mushaklarining strukturaviy va funksional o'zgarishlari natijasida yuzaga keladigan, yurakning normal ish faoliyatini buzadigan jiddiy kasalliklar guruhini tashkil etadi. Ushbu kasalliklar tibbiyotda dolzarb ahamiyatga ega bo'lib, yurak etishmovchiligiga olib kelishi mumkin. Kardiomiopatiyaning asosiy

turlari — dilatatsion, gipertrofik va restriktiv — har biri o‘ziga xos morfologik va patofiziologik o‘zgarishlar bilan tavsiflanadi. Dilatatsion kardiomiopatiyada yurak mushagi kengayib, uning qisqarish qobiliyati pasayadi, gipertrofik kardiomiopatiyada esa mushaklar qalinlashib, yurakning pompalash funksiyasi yomonlashadi. Restriktiv kardiomiopatiyada esa yurak mushagi elastikligini yo‘qotadi, bu esa qonning normal ravishda bo‘shashini cheklaydi. Bundan tashqari, kardiomiopatiyaning turli yosh guruhlaridagi morfologik farqlari va patologik o‘zgarishlarni chuqurroq tahlil qilish kardiomiopatiyaning erta diagnostikasini amalga oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Shuningdek, yoshga mos davolash yondashuvlarini ishlab chiqish va kasallikni profilaktik jihatdan oldini olish uchun yangi yondashuvlar izlash kerak. Kelajakda kardiomiopatiyaning turlari va yoshga nisbatan o‘zgarishlarini aniqlash uchun yanada ko‘proq molekulyar va genetik tadqiqotlar o‘tkazish zarur. Bu nafaqat kasallikning erta bosqichlarini aniqlashga, balki bemorlarni individual ravishda davolashda yanada samarali usullarni ishlab chiqishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1.Silbernagl S., Despopoulos A.

“Yurak-qon tomir tizimi fiziologiyasi va patologiyasi” – Tibbiyot fakultetlari uchun qo‘llanma.

(O‘zbek tiliga tarjima qilingan nemis mualliflari asosi. Kardiomiopatiya bo‘limi mavjud.)

2.Kumar V., Abbas A.K., Aster J.C.

“Robbins and Cotran Pathologic Basis of Disease”, 10th edition.

Elsevier, 2020.

— Ushbu darslikda kardiomiopatiya turlari, ularning morfologiyasi va patogeneziga oid chuqur ma’lumotlar mavjud.

3.Mayo Clinic – Cardiomyopathy

<https://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/cardiomyopathy>

— Kardiomiopatiyaning klinik turlari, simptomlari va yoshga nisbatan farqlari haqida aniq va zamonaviy tibbiy ma’lumotlar berilgan.

4.National Heart, Lung, and Blood Institute (NHLBI)

<https://www.nhlbi.nih.gov/health-topics/cardiomyopathy>

— AQShning rasmiy sog‘liqni saqlash instituti tomonidan taqdim etilgan, kardiomiopatiya turlari va xavf omillari haqida dolzarb ma’lumotlar.

5. Shaymardanov M. Sh.

“Ichki kasalliklar propedevtikasi”, 2-qism.

– Toshkent tibbiyot akademiyasi, 2021-yil nashri.

– Mahalliy o‘quv qo‘llanmada yurak kasalliklari, shu jumladan, kardiomiopatiyalar klinikasi va differensial tashxisi haqida bo‘lim mavjud.